

Motion till riksdagen 2005/06: MJ1

av **Sverker Thorén m.fl. (fp)**
med anledning av skr. 2004/05:173

En nationell strategi för havsmiljön

Sammanfattning

- I miljöpolitiken måste vi våga fokusera och prioritera, Sverige måste nu ge havsmiljöarbetet högsta prioritet nationellt och internationellt.
- Det krävs ett tydligare ministeransvar för havsmiljöfrågorna. En Östersjöminister bör utses med ansvar för frågor som rör Östersjön och havsmiljön.
- En hållbarhetskommissons första uppdrag blir att identifiera orsaker till splittringen i dagens havsmiljöarbete samt komma med åtgärdsförslag.
- Havsmiljöns krav ges större tyngd i arbetet hos alla berörda myndigheter.
- Marin forskning och miljöövervakning bör utökas samt samordnas bättre. De tre marina centra ges utökad roll inom både forskning och miljöövervakning. Ett internationellt, tvärvetenskapligt forskningscentrum för Östersjöns havs- och kustmiljö inrättas.
- I väntan på tydliga resultat från forskningen måste bevisat effektiva åtgärder mot övergödningen intensifieras. En storsatsning på anläggning av våtmarker längs Östersjöskusten är en åtgärd som kan vidtas snabbt. En annan är att åtgärda det stora antal bristfälliga enskilda avlopp som fortfarande finns kvar.
- Det svenska genomförandet av EU:s ramdirektiv för vatten har en avgörande roll för hur övergödningen ska kunna minska och måste fullföljas.
- Sverige bör på högsta politiska nivå ta initiativ till och inbjuda till en Östersjökonferens där lägets allvar tydliggörs och leder till ett gemensamt handlingsprogram – en räddningsplan för Östersjön.
- Sverige måste agera kraftfullt i EU så att en marin strategi nu kommer till stånd.
- I ett ”dubbelgrepp på havsmiljön” kan Sverige genom att intensifiera sina insatser i Helcom och EU medverka till att Östersjön snabbt får den räddningsplan den behöver!

Fel! Okänt namn på

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Förslag till riksdagsbeslut.....	3
Åtgärder i stället för utredning	4
Nationellt och internationellt genombrott för Östersjöpolitiken.....	5
Nationella åtgärder	5
Övergödning.....	6
Fiske	7
Miljögifter	8
Olja och sjösäkerhet	8
Internationellt	9
EU och miljögifter.....	12

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om ett tydligare ministeransvar för havsmiljöfrågorna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att ge havsmiljöns krav högre prioritet och större tyngd i alla berörda myndigheter.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att marin forskning och miljöövervakning skall utökas och samordnas bättre.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att de tre marina centrumen ges utökade roller inom både forskning och miljöövervakning.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att inrätta ett internationellt tvärvetenskapligt forskningscentrum för Östersjön.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att intensifiera arbetet med att åtgärda bristfälliga enskilda avlopp.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en storsatsning på anläggning av våtmarker.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att försöken med lokal och regional förvaltning av fiske och marina resurser måste genomföras.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att utreda möjligheterna att omhänderta fisk på land för att rensa havet på miljögifter.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att undersöka om en oljeskyddsfond kan införas.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om Sveriges ansvar och möjlighet att leda en kraftsamling för havsmiljöpolitiken i Östersjöregionen.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige bör ta initiativ och inbjuda till en Östersjökonferens på högsta politiska nivå.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige agerar kraftfullt i EU så att en marin strategi nu kommer till stånd.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om ett dubbelgrepp på havsmiljöpolitiken där Sverige förstärker sitt arbete i både Helcom och EU.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om Sveriges strategi i förhandlingarna om Reach.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige verkar för en snabbare utfasning av miljöpåverkande bottenfärger i EU.

Fel! Okänt namn på

Åtgärder i stället för utredning

Havsmiljöarbetet måste nu ges högsta prioritet och skrivelsen sätter upp ambitiösa mål. Arbetet ska baseras på tio strategiska insatser för att uppnå miljö-kvalitetsmålet Hav i balans och övriga havsanknutna miljömål, som vi helt instämmer i. Problemet är att det mesta av detta inte är något nytt utan har utgjort grunden för havsmiljöpolitiken under snart ett decennium – en period när havsmiljön i viktiga avseenden har försämrats på ett mycket oroande sätt.

För att vända denna negativa utveckling krävs mycket mer av operativa, konkreta miljöförbättrande åtgärder än vad som signaleras i skrivelsen. Avsaknaden av sådana åtgärder är så påtaglig och anmärkningsvärd att man frågar sig varför regeringen över huvud taget lade fram skrivelsen, särskilt som den obarmhärtigt avslöjar att praktiskt taget ingenting hänt sedan Havsmiljökommissionen lade fram sitt betänkande – under stark tidspress från regeringen – för mer än två år sedan.

De konkreta åtgärder som måste komma till stånd omedelbart skjuts på framtiden i väntan på ytterligare utredning, även i de många fall där tillräckligt utredningsunderlag för omedelbara åtgärder finns. Skrivelsen är full av allmänna skönmålade redovisningar av vad som görs och allmänna, till intet förpliktande, uttalanden om vad som bör göras – inte minst internationellt – för att förbättra situationen. Precisering och konkretion saknas till stor del.

En annan tydlig svaghet i skrivelsen är att försyndelser och tillkortakommanden från regeringens sida i fråga om att genomföra tidigare beslut om havsmiljön används för att återupprepa dessa som om de vore helt nya förslag, nu främst i form av nya utredningar. Exempel är tillämpningen av reglerna om miljökonsekvensbeskrivningar inom fisket och insatser mot det stora antalet dåliga enskilda avloppsanläggningar, två viktiga konkreta frågor där riksdagen uttalade sig för åtgärder redan under 1990-talet.

Den allvarligaste svagheten med skrivelsen är den nästan totala avsaknaden av operativa förslag. I stället kommer nya utredningar, även i frågor där tillräckligt underlag för åtgärder finns. De flesta utredningarna – ett 30-tal – lägger man på Naturvårdsverket. Denna passivitet från regeringens sida skjuter inte bara i onödan upp nödvändiga och brådskande åtgärder för att förbättra havsmiljön. Den innebär också en rejält ökad arbetsbelastning på Naturvårdsverket för vilken inga extra resurser aviseras. Följden riskerar att bli både dålig kvalitet och långdraget utredningsarbete, något som våra hav inte har råd med. Dessutom kan skrivelsens ensidiga fokus på ytterligare utredningar ge den felaktiga signalen att det pågående åtgärdsinriktade havsmiljöarbetet inom myndigheter, kommuner m.fl. inte är så viktigt utan kan tonas ned i avvaktan på att utredningarna börjar leverera resultat och regeringen tar ställning till dessa.

Folkpartiet liberalerna har hela denna mandatperiod krävt att de första mest akuta delarna i en havsmiljöstrategi ska tas fram omedelbart och kompletteras med konkreta beslut om åtgärder och förstärkta resurser. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med detta i form av en proposition. Detta krav kvarstår och nu är det upp till bevis för regeringen. Hur blir det med den åtgärdslista som inom ett år ska presenteras? Hur stort genomslag får

Fel! Okänt namn på

den nationella strategin för havsmiljön i den kommande trafikpolitiska propositionen och i kommande propositioner om samhällets säkerhet?

Internationellt har vi krävt ett kraftfullt intensifierat arbete i EU, FN och andra internationella fora. Enligt organisationer som deltagit i samtliga förhandlingar och arbetsgrupper för utarbetandet av den europeiska havsmiljöstrategin har Sverige inte utmärkt sig som drivande eller offensivt. Förhållningssättet har varit påtagligt passivt och avvaktande.

Bokslutet över hittills förd havsmiljöpolitik blir alltså detsamma som Havsmiljökommissionen gav i början av mandatperioden: brist på genomförande i ett läge då situationen i våra hav, speciellt i Östersjön, är alarmerande. Östersjön kan inte vänta längre! Det är dags för en ny politik.

Nationellt och internationellt genombrott för Östersjöpolitiken

I miljöpolitiken måste vi våga fokusera och prioritera. Vi kan inte göra allt på en gång. Miljömålen och miljömålsarbetet får inte bli miljöpolitikens samvete och hindra nödvändiga akuta satsningar och prioriteringar. Havsmiljöpolitiken och Östersjön i synnerhet är ett sådant område där både ett nationellt och ett internationellt genombrott nu är nödvändigt menar folkpartiet. Havsmiljökommissionen har sagt det, regeringens egen Miljövårdsberedning sa det i sin ”Strategi för hav och kust utan övergödning”. Hotet om en oljekatastrof i den ökande och täta oljetankertrafiken i Östersjön och sommarens övergödningsschock talar också sitt tydliga språk.

Läget är sådant att inte enbart miljöorganisationerna utan också enskilda, företagare, landshövdingar och regioner i Sverige nu kräver en mer aktiv politik för att möta speciellt olje-, utfisknings- och övergödningshoten. Runt Östersjön är enigheten numera stor när parlamentariker från de olika länderna, inklusive Ryssland, samlas om att kraftfulla åtgärder måste till för att rädda vårt gemensamma innanhav. I EU är marina strategier under framtagande. Tiden är alltså helt rätt för ett politiskt lyft för havsmiljöpolitiken. Sverige har, anser Folkpartiet, ett ansvar och en unik möjlighet att leda regionen i en sådan kraftsamling. Sverige kan och bör nu ta initiativet och verka aktivt nationellt, i Helcom och i EU för att få alla Östersjöländer att intensifiera sina ansträngningar och leva upp till beslut som redan fattats och medverka i de nya som nu måste till.

Nationella åtgärder

Kraftfulla nationella insatser är en förutsättning för ett lyckat internationellt agerande. Ett av huvudproblemen i det svenska havsmiljöarbetet är bristen på samordning och en splittrad och snårig ansvarsfördelning både mellan myndigheter och inom regeringen. Att lösa problemen i havsmiljön är enligt Folk-

Fel! Okänt namn på

partiet en av de viktigaste uppgifterna i svensk miljöpolitik och uppgiften kommer att finnas kvar under lång tid. Ska vi lyckas stärka genomförandet av svensk havsmiljöpolitik och upprätta en för Östersjöländerna gemensam handlingsplan för Östersjön krävs det nya grepp. Enligt vår mening krävs ett tydligare ministeransvar för havsmiljöfrågorna. En Östersjöminister bör utses att ha det övergripande ansvaret för frågor som rör Östersjön och havsmiljön så att frågorna inte längre bollas mellan olika departement och statsråd.

Att Naturvårdsverket får det övergripande ansvaret för havsmiljön är bra men uppgiften att identifiera oklarheter i ansvarsfördelningen mellan myndigheterna bör enligt Folkpartiet inte ligga hos en av myndigheterna! Vi vill att en hållbarhetskommision som består av experter tillsätts för att analysera de grundläggande frågorna om hur hindren för en hållbar samhällsutveckling kan undanröjas och hur konflikterna mellan miljömål och andra samhällsmål kan lösas på ett bättre sätt än i dag. Detta förslag om en hållbarhetskommision möter direkt behovet att överbrygga splittringen i dagens havsmiljöarbete. Detta förslag lyfte vi i Alliansens motion om miljömålen (motion 2004/05: MJ37). Havsmiljöarbetet bör bli denna kommissions första uppdrag.

Regeringen bör genom regleringsbrev, ändringar av regeringsförordningar och genom signaler i övrigt se till att hänsyn till havsmiljöns krav omedelbart ges högre prioritet och större tyngd i arbetet hos alla berörda myndigheter. Särskilt viktigt är det inom sektorerna fysisk planering, fiske, jordbruk och kommunikationer.

Regeringen bör se till att marin forskning och miljöövervakning omedelbart utökas, samordnas bättre och får mer av den inriktning som aviseras i skrivelsen. De tre marina centrumen bör ges utökade roller inom både forskningen och miljöövervakningen i enlighet med förslag från Vetenskapsrådets expertpanel, vilket enligt skrivelsen bereds i Regeringskansliet. Vidare bör arbetet med att inrätta ett internationellt, tvärvetenskapligt forskningscentrum för Östersjöns havs- och kustmiljö omedelbart påbörjas så att forskningen kring landmiljö och havsmiljö samordnas bättre.

Övergödning

Regeringen bör se till att ytterligare kraftfulla åtgärder mot övergödningen av framför allt Östersjön omedelbart kommer till stånd. Punktkällorna i Östersjön kan åtgärdas snabbare än de s.k. diffusa utsläppen från t.ex. trafik och jordbruk. I Sverige finns endast ett fåtal sådana s.k. hot spots men det är angeläget att de snabbt åtgärdas med stöd av miljöbalken.

En miljon enskilda avlopp, varav en stor del är bristfälliga, innebär belastning med närsaltutsläpp till Östersjön. Egentligen har vi fungerande lagstiftning i miljöbalk och hälsoskyddslagstiftning som ska vara effektiv mot denna typ av punktsläpp. Tillsynsmyndigheterna har inte lagt tillräcklig kraft på eller inte haft tillräckliga resurser för att hitta alla avlopp och utfärda förelägganden trots att verksamheten genom tillståndsavgifter blir självfinansierande. Detta arbete måste intensifieras.

Fel! Okänt namn på

I väntan på tydliga resultat från forskningen kring läckage, transport och uppehållstider i naturen (s.k. buffring) av närsalter måste bevisat effektiva åtgärder sättas in. En satsning på anläggning av våtmarker i avrinningsområden med påverkan på Östersjön är enligt Folkpartiet en sådan viktig åtgärd. Folkpartiet vill också lyfta fram vikten av bevuxna fält året om (vall, fänggröda) där så är möjligt samt fortsatta satsningar på Greppa näringen och Odling i balans. Folkpartiet anser dessutom att gårdar ska kunna miljöcertifieras efter de riktlinjer som man arbetar med i exempelvis Greppa näringen och Odling i balans. En miljöcertifiering garanterar ett miljömässigt hållbart brukande och har stort fokus på att minimera kväve och fosforläckage. Denna certifiering skulle kunna användas i marknadsföringssammanhang för lantbruksföretaget men också ställas som krav för LBU-medel vid gårdar belägna nära känsliga och belastade områden.

Det svenska genomförandet av EU:s ramdirektiv för vatten har en avgörande roll för att de vattenrelaterade miljökvalitetsmålen ska uppnås och övergödningen av våra hav minska. Vattenmyndigheterna och de föreslagna vattendistriktet, som är ett led i införandet av direktivet, kan bli en ny strategisk lokal nivå. För att kunna åtgärda övergödningen av våra kuster och hav krävs dock kraftfullare åtgärder än de som vattenmyndigheterna i dag har möjlighet att besluta om. Vi är starkt kritiska till att regeringen ännu inte lagt fram några förslag till former för samverkan inom vattenförvaltningen. Det finns varken krav eller incitament för att inbjuda till samverkan mellan lokala och regionala aktörer. För ett av de troligen viktigaste instrumenten för att nå miljökvalitetsmålet Ingen övergödning har regeringen alltså inte föreslagit någon metod, givit tydligt mandat eller anvisat medel.

Fiske

I arbetet med att förbättra och hållbart nyttja havet och havsmiljön är den lokala och regionala förankringen och deltagandet avgörande. Enligt skrivelsen ska ett pilotprojekt för tillämpningen av ekosystemansatsen ”etableras” inom ett av vattendistriktet. Detta projekt bör förtydligas och snabbt startas för att ge inspiration och samla kunskap till efterföljarna. Flera kustlän har sedan länge lämnat förslag på hur bl.a. det lokala deltagandet i processer som berör nyttjandet av marina resurser kan förbättras.

Nationellt ger också de aviserade försöken med lokal och regional förvaltning av fisket och möjligheten att fördela fiskemöjligheterna mellan fiskare nya intressanta möjligheter. Men även här brister regeringen i genomförande. Försöken måste nu genomföras och får inte hindras av ytterligare utredande, byråkrati och medelsbrist. Det svenska fisket har en framtid och får inte slås sönder av oförutsägbara beslut. Vad som nu krävs är långsiktighet i regelverken som ger framförhållning, så att yrkesfisket, med tyngdpunkt på det småskaliga, under ordnade former kan anpassas till ett långsiktigt möjligt fångstuttag. Det arbete som pågår med att utveckla lokal och regional förvaltning måste därför stödjas inte minst genom att säkra finansieringen av projekten, vilket är helt avgörande om det ska genomföras med bra resultat. Kunskaper-

Fel! Okänt namn på

na om fiskbestånd är inte tillräckliga för att garantera att fisket bedrivs på ett långsiktigt hållbart sätt. Förstärkt forskning krävs om fisksamhällen, reproduktionsområden, biologiska effekter av fiskemetoder och biologisk mångfald. Detta tillsammans med marina reservat och fredade områden, skärpt kontroll och övervakning, konsumentmakt via ”miljömärkt fisk” och ett kraftfullt svenskt engagemang i EU:s fortsatta reformering av fiskepolitiken är den väg Folkpartiet liberalerna vill gå.

Miljögifter

Havet är mycket utsatt för gifter av olika slag. Risken för anrikning både i bottensediment och i näringskedjan är stor. Samtidigt är vår relativa kunskap om spridning av gifter och deras effekter på det marina livet dålig. Detta framför allt för att effekter i havet oftast upptäcks långt senare än på land. Samspelet mellan kemikalier och fiske belyser de vinster som finns att hämta vid bättre samordning. En färsk artikel från ICES tar t.ex. upp fiskets uttag av miljögifter. Enligt forskarna svarar fisket redan i dag för 3,5 % av det kända uttaget av PCB från Östersjön. Miljögifter som PCB och dioxiner ansamlas i fett. Eftersom inre organ som lever har hög fetthalt kan det finnas miljövinster att hämta i att omhänderta fiskrens på land i stället för att kasta det i havet. Möjligheten till detta bör utredas.

Östersjön med sina speciella förhållanden med lågt inflöde av nytt vatten blir extra känslig för utsläppen av kemiska ämnen. Förr var det främst PCB och DDT som stod i fokus för debatten. I dag rör det främst t.ex. bromerade flamskyddsmedel, dioxiner samt olika kolväten. Trots ett antal åtgärder är halten av dessa miljögifter så höga att t.ex. gravida kvinnor inte rekommenderas att äta fet östersjöfisk. Länderna runt Östersjön bör ta fram en strategi för vilka åtgärder som krävs för att bli av med dessa gifter. Detta kan inkludera allt från gemensamma krav på sopförbränning till saneringsåtgärder vad avser förorenad mark. Men det krävs också ett bättre kunskapsläge, enligt Havsmiljökommissionen saknas grundläggande kunskap om vilka källor som bidrar med mest PCB och dioxiner och om hur snabbt dessa ämnen bryts ned och cirkulerar i ekosystemet.

Vi har också i ett antal motioner lyft fram problematiken och riskerna med läkemedel och rester av läkemedel och deras påverkan på vattenmiljön.

Olja och sjösäkerhet

Vetskapen om att snart 200 miljoner ton olja årligen fraktas över Östersjön – motsvarande 200 Globen fyllda med olja – borde vara nog för att öka insatserna att rädda detta känsliga hav. Sveriges egen beredskap att ta hand om utsläpp till sjöss begränsar sig till 5 000 ton. De fartyg som fraktar olja kan ha 150 000 ton i lasten. Inte heller oljeskadeskyddet i strandzonen eller den uppföljande verksamheten efter genomförda oljebekämpningsoperationer är till-

räckligt eller tillräckligt samordnat och inövat. Inte heller trafikrapportering och övervakning är tillräckligt samordnad och utbyggd.

Genom att höja beredskapen, utnyttja marknadskrafterna och genom EU kan Sverige kraftfullt bidra till att möta och minska hoten från de kraftigt ökande och ofta undermåliga oljetransporterna.

Beredskapen höjer vi genom att utse nödhamnar, öka trafikövervakning och trafikrapportering, förstärka räddningsberedskapen och genom snabb och effektiv och oanmäld kontroll både till sjöss och i hamn.

Sverige har fortfarande inte ett juridiskt hållbart system av nödhamnar som EU krävt för att förhindra en upprepning av den uppmärksammade oljekatastrofen utanför Spaniens kust hösten 2002, då en läckande oljetanker drogs mellan olika hamnar som inte ville ta emot den tills olyckan var ett faktum. Norge och Danmark har detta nödhamnssystem. Folkpartiet har länge krävt att detta problem måste lösas omedelbart.

Nationellt bör Kustbevakningens och Sjöfartsverkets arbete med att knyta samman dagens olika rapporteringssystem ("Sjöbasis") få högsta prioritet, snabbt fullföljas och tas i funktion. Den modernisering av lednings- och övervakningscentraler som startats måste också snabbt genomföras. Utökad aktiv trafikövervakning och trafikrapportering är nödvändig. Finland, Ryssland och Estland har genomfört ett utökat aktivt övervakningssystem av trafiken i Finska viken (Gofrep) och redovisar en 80-procentig minskning av olycksrisiken efter ett års drift. Folkpartiet anser att ett liknande system snabbt kan behöva upprättas för södra Östersjön.

Åtgärderna för oljeskadeskydd till sjöss, i strandzonen och åtgärderna för uppföljande verksamhet måste förbättras, utvecklas och säkras ekonomiskt och funktionellt. En oljeskyddsavgift på varje landat ton olja har i Finland sedan 70-talet byggt upp en oljeskyddsfond som finansierat uppbyggnaden av det lokala och regionala oljeskyddet men även nationella åtgärder. Folkpartiet anser att det bör undersökas om ett sådant system kan påskynda och säkra de åtgärder som behöver vidtas nu och på sikt i Sverige.

Marknadskrafterna utnyttjas genom att ge befraktaren ett större ansvar för valet av transport, utarbeta kravspecifikation för upphandling av sjötransporter i Östersjön, informera om vem som använder vilka fartyg, genom åtgärder för att underlätta för kvalitetssjöfart, säkerställa att begreppet "kvalitetssjöfart" innebär fastställda kvalitetskrav på alla områden som påverkar miljön, och vidareutveckla systemet med ekonomiska styrmedel.

Internationellt

Just nu finns unika möjligheter att lyfta havsmiljöfrågorna i regionen och få till en räddningsplan för Östersjön. Åtta av de nio Östersjöstaterna är medlemmar i EU. Det finns genom Helcom (Helsingforskommissionen) ett välutvecklat samarbete, där även Ryssland medverkar, i regionen. Det finns i många av länderna ett etablerat arbete med hållbar utveckling, hög medvetenhet om problemen hos befolkningen och gott miljövetenskapligt kunnande

Fel! Okänt namn på

och forskning. Dessutom är flera marina strategier under utarbetande i EU. Nu är tiden inne för ett politiskt genombrott.

Sverige måste agera handlingskraftigt och verkligen använda Helcom, inte bara lyssna av och bevakas. Sverige bör driva frågan om upprättande av en för EU gemensam handlingsplan för Östersjön. Helcom har påbörjat ett sådant regionalt arbete men detta måste bli en EU-angelägenhet. Helcom gjorde ett viktigt arbete med att täppa till de flesta stora punktkällor runt Östersjön (s.k. hot spots). Det är denna typ av kraftsamling som nu behövs för att få något att hända. Sverige måste också föra en dialog med Östersjöländerna och medverka till att EU:s subventioner och investeringar stöder ansträngningarna mot god ekologisk vattenstatus så att subventionerna inte får motsatt effekt. Folkpartiet anser det vara av stor vikt att påbörjade satsningar inom nätverk som "Baltic Farmers Forum of Environment" samt Sidaprojekt tillsammans med Baltikum och Ryssland uppmuntras att fortsätta. Informationsatsningen "Greppa näringen" samt pilotgårdarnas dokumenterade fältförsök inom "Odling i balans" har alla till syfte att minska övergödningen samt få ett långsiktigt hållbart jordbruk.

Folkpartiet menar att det är dags för Sverige att ta initiativet och medverka till det internationella politiska genombrott som behövs för Östersjöns miljö. Det var en av de högst prioriterade åtgärderna i önskelistan i Miljövårdsberedningens larmrapport "Hav och kust utan övergödning" som presenterades i våras. Sverige bör ta initiativet och kalla till en ny Stockholmskonferens – denna gång om Östersjön. Sverige kan och bör leda regionen i en kraftansamling där läget allvar tydliggörs och vägen framåt för att trappa upp det gemensamma arbetet för havsmiljön undersöks och ett gemensamt handlingsprogram – en räddningsplan för Östersjön – tas fram. Initiativ bör tas snarast utan att invänta EU:s marina strategi; det krävs arbete för att driva på den marina strategin.

I EU är det helt avgörande att en europeisk marin strategi nu tas fram. Det grundliga arbete som lagts ned under tre år får inte vara ogjort. Här måste Sverige agera kraftfullt och trycka på för att så ska ske. I en sådan tvärsektorriell strategi fastställs att havet ska nyttjas på ett hållbart sätt, med utgångspunkt från försiktighetsprincipen och ekosystemansatsen. Kommande generationers nyttjande av haven och de marina ekosystemens möjligheter att svara på förändringar måste säkerställas. Denna grund måste finnas när andra strategier sedan läggs fast. De juridiskt bindande regler som även Folkpartiet strävar efter kan uppnås i kommande direktiv.

Svensk, dvs. socialdemokratisk, miljöpolitik har saknat ett strategiskt nytänkande EU-perspektiv som är kopplat till miljömålen och deras behov av åtgärder.

Miljöaspekten måste stärkas rejält både på strategisk nivå och i det löpande, detaljinriktade beslutsarbetet inom områdena transport, energi, jordbruk, inre marknad, näringsliv, utveckling, fiske, ekonomi, handel och yttre förbindelser. Miljömålen måste bli mer vägledande när svenska ståndpunkter vid rådsmöten tas fram än vad som är fallet i dag. Miljöambitionen och kopplingen till miljömålen behöver höjas väsentligt där Sverige deltar i det löpande, konkreta arbetet i ministerråd och parlament inom dessa politikområ-

Fel! Okänt namn på

den. För att kunna nå miljömålen måste regeringen och myndigheterna driva miljöfrågorna systematiskt inom dessa sektorsområden och inte – som nu – främst i miljörådet.

EU spelar en avgörande roll för att Sverige ska uppnå sina miljömål. På EU-nivå fattas löpande beslut som får konsekvenser för svensk miljö och hälsa. En svensk strategi, taktik och systematik för det löpande miljöarbetet inom de uppräknade sektorerna behöver upprättas eftersom det är just där orsakerna till de mest svårlösta miljöproblemen finns. Detta förhållningssätt gäller i högsta grad havsmiljöfrågorna.

I det internationella arbetet är det viktigt att påpeka EU:s betydande möjligheter att efter utvidgningen påverka utvecklingen i IMO (FN:s sjöfartsorgan). EU kontrollerar i dag 40 % av världens tonnage och har efter utvidgningen helt andra möjligheter att driva miljöfrågorna i IMO. I Östersjöns klassning som särskilt känsligt havsområde (PSSA) har ribban lagts för lågt. Skyddsnivån får inte enbart hamna på en nivå av ruttdragning, trafikseparering och några områden att undvika utan måste också innehålla ytterligare skyddsåtgärder. Skyddsåtgärder behövs på fyra områden:

- minimikrav på skeppskonstruktion,
- kvalitet på besättning,
- lagligt ansvar (finansiellt och juridiskt ansvar för hela kedjan befäl–redare–klassificeringsorgan–charterbolag–fraktägare etc.),
- reglering från strandstaterna (lotskrav, trafikledning, hamnstatskontroll, etc.).

Sverige måste fortsätta att tillsammans med övriga Östersjöländer som gemensamt ansökt om PSSA-klassningen utarbeta och snabbt ansöka om ytterligare effektiva skyddsåtgärder.

Folkpartiet anser att det går att möta hoten mot haven och den speciellt utsatta Östersjön. EU:s utvidgning innebär en avgörande förändring och en helt ny möjlighet i förvaltningen av Östersjön. Detta hav kan och bör bli pilotområde för en helt ny förvaltningsstrategi. Östersjön kan bli ett internationellt pilotprojekt för att bygga upp ett så starkt och heltäckande skydd av Östersjöns marina miljö att fungerande ekosystem kan återskapas och en långsiktigt uthållig utveckling ska kunna garanteras. Systemet måste ges juridisk kraft och samordnade skyddsåtgärder och sanktioner. Östersjöregionens målsättning ska vara att bli internationellt ledande när det gäller tillämpningen av globala marina överenskommelser.

I ett dubbelgrepp på havsmiljöpolitiken där det inarbetade Helcom-samarbetet utnyttjas och intensifieras för att också lyfta frågan i EU nås två fördelar. Dels ges hjälp och stöd till EU:s medlemsstater med att samordna arbetet i EU för att nå miljömålen för Östersjön. Dels ges fakta och kunskapsinflöde till EU som säkrar Östersjöns miljöintressen.

Fel! Okänt namn på

EU och miljögifter

I arbetet med att få bättre kunskaper om kemiska ämnen och deras påverkan på människor och miljö utgör Reach (EU:s nya kemikaliepolitik) ett möjligt starkt vapen, men det förutsätter att det inte vattnas ur genom t.ex. förslag på väldigt få kontroller vad gäller lågvolykmkemikalier. Här måste Sverige ha en huvudstrategi i förhandlingsarbetet som går ut på generellt hårdare krav på alla lågvolykmkemikalier, men om inte detta lyckas bör man ha en alternativ strategi som inkluderar så många kemiska ämnen som möjligt. Ett krav bör då vara att man endast accepterar lägre krav för sådana ämnen som inte riskerar att spridas så att de okontrollerat hamnar i havsmiljön. Detta bör dock inte vara den enda begränsning man lägger för kemiska ämnen för vilka man accepterar lägre nivå på data. Det är också viktigt att man på sikt utvecklar nya testmetoder som minskar antalet djurförsök men framför allt att man utvecklar metoder som ger ekotoxikologisk information t.ex. påverkan på havsmiljö. Sverige borde verka för att man får en snabb utveckling och infasning av denna typ av tester inom Reach.

För Östersjöns del är det viktigt att föroreningarna som når detta innanhav via de större vattendragen minskas. Fungerande rening både på vanligt avloppsvatten och för industrierna måste finnas i samtliga länder. När nu nästan alla länder runt Östersjön kommer med som medlemmar i EU och EU:s vattenvårdsdistrikt blir verklighet bör Sverige driva på för en sådan utveckling.

Folkpartiet vill att Sverige verkar för en snabbare utfasning av miljöpåverkande bottenfärger. EU har nu förbjudit ett av de mest skadliga ämnena, tributyltenn. I nuläget föreslår vi inget ytterligare totalförbud, men i takt med att alternativa bottenfärger utvecklas bör snarast ytterligare produkter totalförbjudas. Framför allt bör man i så fall inrikta sig mot bottenfärger som har ett ”steady state”-kopparläckage på mer än 25 µg Cu/cm² och dygn samt mot färger som innehåller ut svårnedbrytbara miljötoxiska organiska föreningar.

Stockholm den 2 september 2005

Sverker Thorén (fp)

Lennart Fremling (fp)

Marie Wahlgren (fp)

Gunnar Nordmark (fp)

Anita Brodén (fp)

Heli Berg (fp)